

MORAVSKOSLEZSKY.DENIK.CZ

1. Monarchii bural v roce 1918 v Ostravě i slavný "Kristián" Oldřich Nový

28.10.2024 moravskoslezsky.denik.cz - Zdeněk Janiurek

Odkaz na originál

Klíčová slova: Jiřího (2); Myrona (2); Divadle; Divadlo

Jak probíhal 28. říjen 1918 v Ostravě? Podobně jako ve zbytku českých měst - spontánně, vesele. I když přece jen s určitými odlišnostmi, které s sebou doslova kotel národností, kterým město bylo, přinášel.

Vyhlášení samostatnosti, rozpad Rakousko-Uherska, vznik samostatného Československa. Tak je dnes s odstupem 106 let vnímán 28. říjen 1918. Samotná realita onoho dne byla přece jen trochu jiná. Bylo dílem řady náhod a vlastně i nesrovnalostí, že právě toto pondělí se v roce 1918 stalo jedním z nejvýznamnějších dnů české historie.

Konec první světové války

Předně je dobré uvést historické souvislosti. V říjnu 1918 se chýlila ke konci první světová válka. Čtyři roky nekonečného vraždění v zákopech s plynem a dalšími smrtícími technikami se nakonec podařilo i díky zásahu čerstvých sil amerických vojáků během léta zlomit. Statická válka se stala dynamickou a centrální mocnosti – Německo a Rakousko-Uhersko – byly na ústupu a vnitřně na pokraji zhroucení.

Rakouský císař Karel I., který nahradil v roce 1916 zemřelého Františka Josefa I., se snažil ukončit válku prakticky okamžitě. Jenže byl ve vleku Německého císařství, které dávno rozhodovalo o tom, co se v podunajském soustátí bude dít. V monarchii zatím vzrůstaly národnostní síly, které volaly po rozpadu a nezávislosti pro každý jeden národ mocnářství. Jakkoli chtěl Karel I. stát udržet, nebylo to v jeho rukách.

MOHLO BY VÁS TAKÉ ZAJÍMAT: Perletové poklady: Unikátní mince "Rok hada" přináší kouzlo čínského Nového roku

Perletové mince s tematikou hada, 24. října 2024, Ostrava. / Video: Deník/Lukáš Kaboň

Do celé situace se vložil i americký prezident Wilson, který ve svých 14 bodech zmínil mimo jiné i právo národů na sebeurčení, kterým se následně nacionalistické skupiny kryly jako nedotknutelné mantry.

Nutno dodat, že hlad a bída válečných let mezi civilním obyvatelstvem byly hlavní hybnou silou, která většinu společnosti odvrátila od myšlenky rakouského soustátí.

Andrássyho nóta spustila lavinu

Habsburská monarchie se snažila na poslední chvíli zmírnit dopady konce války i volání národů po samostatnosti. Císař nabídl národům federalizaci Rakouska a aby dal svůj dobrý úmysl jasně na odív, veřejně se k tomu zavázal prostřednictvím nóty ministra zahraničí Andrássyho, adresované prezidentu Wilsonovi.

Text nóty, byl zveřejněn právě 28. října. Slova o ochotě zahájit okamžitě jednání o příměří i za podmínek vyhovění právu národů na sebeurčení ale v Českých zemích byly vyloženy jinak. Obyvatelstvo z toho vyčetlo, že Rakousko kapituluje, válka končí a před národy je nezávislost. A vyšlo do ulic.

Ostrava: Spontánní reakce i akce místních politiků

Komunikační kanály v roce 1918 nebyly rozhodně na takové úrovni, jako jsou nyní. V Ostravě jen těžko mohli vědět, či dokonce tušit, že v Praze zástupci Národního výboru přebírají obilní úřad ve jménu nového československého státu. Nicméně Andrássyho nóta byla spouštěcím momentem pro spontánní manifestace a setkání lidu, oslavy konce války. Především tedy mezi českými obyvateli. Akce ovšem využili i čeští politici ve městě. Představitelé českých stran se sešli v hotelu Slavia v Moravské Ostravě a ustavili vlastní "oblastní" národní výbor, prostřednictvím kterého by "jménem nové vlády československé převzal správu věcí veřejných v okrese do svých rukou".

Telegram potvrdil samostatnost

Zatímco se v pozdním odpolední politici domlouvali jak převezmou moc, do redakce Moravskoslezského deníku dorazil oficiální telegram potvrzující vyhlášení československého státu.

Ostravská veřejnost o tom byla informována v tehdejší Národní domě, dnešním **Divadle Jiřího Myrona**, kde právě probíhalo divadelní představení. Hra byla přerušena, redaktor Štěpánek přečetl text telegramu, následovalo svolání slávy a zpěv národní hymny Kde domov můj.

Herec Oldřich Nový a jeho akce

Spontánní akce ve městě při oslavách samostatnosti nabraly na obrátkách právě po oficiálním potvrzení z Prahy. Účastnil se jich také tehdy devatenáctiletý herec Oldřich Nový. Pozdější hvězda prvorepublikového stříbrného plátna a nesmrtelný "Kristián". Nový v Ostravě v roce 1918 působil jako začínající mladý herec. Po přečtení telegramu o samostatném státu zůstalo představení nedohráno, diváci i herci zamířili na hlavní, dnes Masarykovo náměstí. Revolučně naladěni mladí aktéři toužili po symbolickém činu. A tak došlo ke shození názvu Habsburg z ochozu stejnojmenné kavárny na ostravském náměstí.

"Byl to nápad hodný přemýšlivých divadelních hlav, neboť ve všeobecném nadšení na to dosud nikdo nepřišel. Pan kavárník – jméno si už nepamatuji – byl hodný člověk a často nám čekal až do gáže. A teď přiběhl celý zsinálý a hrozně prosil, abychom toho Habsburga házeli dolů šetrně, že ho to stálo nekřesťanské peníze a možná že se z toho dá něco zachránit. Dole to chytal s personálem do ubrusu a myslím, podle pozdějšího názvu Praha, že zachránil přece tři velká písmena," vzpomínal ve svých pamětech po letech herec.

"Čištění" města od rakouských symbolů začalo prakticky okamžitě. Z čel domů a úřadů mizel především dvojhavý orel. V oknech a

na domech se začaly objevovat červeno-bílé prapory (československá vlajka s modrým klínem byla přijata až v roce 1920).

Národnostní problém v zárodku

Radost a oslavy Čechů ovšem nebyli sdíleny německou částí obyvatel. V Ostravě měla německá národnost velmi silné zastoupení a připojení k českému, popřípadě československému státu vnímala nelibě.

Ve městě začalo hrozit, že veselice by mohly přerůst v národnostní konflikty. Nejradikálnější skupiny dokonce volali po tažení do Vítkovic, tehdy samostatné obce, kde byla velmi početná německá skupina. Naštěstí i díky duchapřítomnosti úřadů – i těch nových, které udržely vojenské a policejní řády v chodu v nezměněném režimu, se v prvních dnech kolem 28. října bezpečnostní situace nezhoršila. Bylo ale evidentní, že národnostní otázka může do budoucna znamenat pro město i region problém.

Foto:

Facebook Oldřich Nový 1x

V roce 2018 město Ostrava zrekonstruovalo revoluční čin shoení písmen z ochozu kavárny Habsburg. Účastnil se jej tehdy i herec Oldřich Nový. 1x

Se svolením Ostrava 2x

Kavárna Habsburg na rohu hlavního, dnes Masarykova, náměstí v Ostravě. Po shoení jména panovnické monarchie nesla název Kavárna Praha. 1x

Se svolením ČsOL 3x

Někdejší hotel Slavia v Moravské Ostravě, kde se 28. 10. 1918 sešli zástupci českých politických stran. 1x

Někdejší hlavní, dnes Masarykovo náměstí v Ostravě (na fotografii z roku 1924). 1x

Národní dům v Moravské Ostravě, dnešní **Divadlo Jiřího Myrona**. Zde byl 28. 10. 1918 slavnostně přečten telegram ohlašující samostatnost československého státu. 1x

FotoAuthors: 1x

Herec Oldřich Nový zamlada působil i v Ostravě, kde jej zastihlo vyhlášení republiky v roce 1918. 1x

URL | https://moravkoslezsky.denik.cz/zpravy_region/ostrava-historie-vyhlaseni-republiky-ceskoslovensko-28-rijen-1918-novy-20241025.html

« zpět na začátek